

HATAY DEKLARASYONU - 2

1 - "2. Uluslararası Orta Doğu Kongresi" 7 - 9 Aralık 2011 tarihleri arasında Hatay'da yapıcı ve samimi bir ortam içinde cereyan etmiştir.

Hatay Valiliği ve Mustafa Kemal Üniversitesi ev sahipliğinde TASAM tarafından ORSAM ve Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü işbirliği ile düzenlenen Kongre'de " Orta Doğu'da Değişim" ana teması üzerine odaklanılmıştır. Toplantı'ya, Orta Doğu ülkeleri ile ABD'den ve Avrupa ülkelerinden devlet adamları, diplomatik misyon temsilcileri, akademisyenler ve medya temsilcileri katılmışlardır. Kongre çalışmalarında Orta Doğu'da meydana gelen son gelişmeler etraflıca irdelenmiştir. T.C. Cumhurbaşkanı Orta Doğu Başdanışmanı Sayın Erşat Hürmüzlü'nün Kongre çalışmalarına tam zamanlı iştiraki ve Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün sıcak mesajlarını katılımcılara iletmesi büyük bir sempati ile karşılanmıştır.

Bu çerçevede, “Orta Doğu ’da Değişimin Tarihî Arka Planı”, “Orta Doğu ’da Dönüşümün Sosyal Siyasi Veçheleri”, “Uluslararası Aktörlerin Dönüşüm Üzerindeki Etkileri”, “Orta Doğu ’da Değişim ve Türkiye” konuları ele alınmış ve Orta Doğu ülkelerinin üstesinden gelmek zorunda olduğu siyasi, sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümü için görüş teatisinde bulunulmuştur.

2 - Kongre sırasında, etkinlik mekânı olarak Hatay’ın seçilmesinin önemi ve bu model şehrin sosyoekonomik başarısının ilhamı ile çok renkli kimliğe sahip toplulukların barış içinde bir arada yaşamalarının mümkün olduğu vurgulanmıştır. Bölge ülkelerinin özgün birer aktör olarak Bölge ve dünya barışı için siyasi, ekonomik, kültürel ve stratejik alanlarda iş birliği içerisinde olmalarının bir zorunluluk olduğu dile getirilmiş ve bunun ilgili karar alıcıların dikkatlerine sunulması oy birliğiyle kararlaştırılmıştır.

3 - Şu an Bölge için en önemli istikrarsızlık kaynağı, rejim değişiklikleri sonrası için bir gündem belirlenememiş olmasıdır. Bölge’de değişim yaşanan ülkelerin hiçbirinde bu süreç henüz tamamlanmış değildir. Bölge halklarından ve Batılı ülkelerden gelen baskılar karşısında, karar alıcılarının teenni ile davranmaları, anlık tepkisel çıkışlardan kaçınmaları, devlet aklı ile hareket etmeleri; istikrar ve refaha özgün, kalıcı, uzun vadeli çözümler geliştirmeleri gerekmektedir. Orantısız güç kullanımına, özellikle bir kurum olarak devlete duyulan meşruiyet ve güven algısının aşınmasına, dolayısıyla devlet kurumlarının işlevsiz kalmasına mahal verilmemelidir. Halk hareketleri sonrasında devletlerin kurumsal yapıları son derece kırılgan hale gelmektedir. Akrabalık ve patronaj ilişkilerine dayalı eski rejimler ortadan kalkınca devlet aygıtı da etkinliğini büyük ölçüde kaybetmektedir. Devlet kurumunun işlerliğini kaybetmesi Bölge ülkelerinin baş etmesi gereken en önemli tehditlerden biri olarak tebarüz etmiştir.

4 - Liderlik ve demokratik tecrübe eksikliği Bölge’de yeni otoriter yapılar ortaya çıkmasına

teşne bir ortam oluşturmaktadır. Bu nedenle, Bölge halklarına dayalı siyasi oluşumlar ile devlet kademeleri arasında olumlu bir etkileşim sağlanmalı, gerilimler ortadan kaldırılmalıdır. Rejimlerin onur ve saygınlığı halkların onuruna ve saygınlığına bağlıdır. Rejimler ve halklar arasındaki boşluklar ortadan kaldırılmalıdır. Gücün paylaşımı ve dağılımı Bölge istikrarını kalıcı hale getirecek şekilde meşru temellere dayandırılmalıdır. Yönetimlerin meşruiyet kaynağı öncelikle yerel unsurlar olmalıdır. Bu bağlamda, bölgenin özgün ekonomik kaynaklarının bölge içerisinde değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Sosyoekonomik reformlar önemli olsa da, iyi yönetişime ve vatandaş saygınlığına öncelik verilmelidir.

5 - Orta Doğu bölgesindeki mevcut sınırlar Sykes - Picot anlaşmasıyla Bölge'deki etnik, mezhepsel ve dinî hatlar üzerinden zamanın Batılı güçleri İngiltere ve Fransa'nın çıkarlarına uygun olarak belirlenmiştir. Bölge'deki halk hareketleri özgürlük, refah ve saygınlık gibi bir takım idealist kavramlar çerçevesinde birleşmiş gözükse de, söz konusu ayrışmaların yeniden canlanması olasılığı güçlenmiştir. Bu nedenle, Bölge'nin değişim ve dönüşümü dış güçlerin stratejik çıkarlarına ve aşağılayıcı dayatmalarına göre değil, Bölge halklarının özgür iradelerine göre belirlenmelidir. Bölge'de yaşayan farklı etnik kökenlere, dinlere ve mezheplere ait halkların sahip oldukları potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için Bölge ülkeleri ve halkları arasında diplomatik, siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkiler geliştirilmeli; etkileşim mümkün olan en iyi düzeye getirilmeli; etnik, dinî, mezhepsel ve bölgesel ayrışmalara izin verilmemelidir. Ekonomik bakımdan karşılıklı bağımlılıkların artırılması, bu noktada yaşanabilecek gerilimleri yatıştırma ve çatışma olasılığını azaltma amacıyla kullanılabilecek araçların başında gelmektedir.

6 - Bölge tarihi göstermektedir ki, Bölge halkları aslında barış içinde bir arada yaşama kültürüne sahiptir. Bölge'deki etnik ve mezhepsel ayrışmalar Batı'nın Bölge'ye müdahil olması ile birlikte derinleşmiştir. Adalet ve insan sevgisi gibi özgün değerlerin vurgulanmasıyla farklı etnik, dini ve mezhepsel gruplar arasında barışçı ve herkes tarafından kabul edilebilir bir sürecin yeniden başlatılması mümkün olabilecektir.

7 - Sosyal medyanın son on yıldaki yükselişi, halkların bilgiye erişimini ve halklar arasındaki etkileşimi daha önce görülmemiş bir düzeye getirmiştir. Bu nedenle önümüzdeki süreçte halkların gerçekleştirilmesi mümkün taleplerini karşılama kapasitesi bulunmayan rejimlerin varlıklarını sürdürmeleri son derece güçleşmiştir. Öte yandan, sosyal medya aracılığıyla halklar manipülasyonlara daha açık hale gelmişlerdir. Bu nedenle, hem halkların bu konuda bilinçlenmesi, hem de yönetimlerin yeni duruma uyum için önlem almaları konusunda gerekli adımlar atılmalıdır.

8 - Bölge dışı unsurlar Bölge'deki radikal akımların iktidara gelmesini engelleme gerekçesi ile otoriter yönetimleri desteklemeye son vermelidirler. Bölge halkları sokağı ısrarlı bir şekilde kontrol ederek rejimleri zor duruma düşürebildiklerini görmüşlerdir. Dolayısıyla, bu noktadan itibaren dışarıdan müdahaleler durumu daha da kötüleştirebilecektir. Bölge'de sivil toplumun ve muhalefet partilerinin güçsüz olduğu ve iş dünyasının tümüyle hükümetlere bağımlı olduğu doğrudur. Ancak, dış müdahaleler bu durumun düzeltilmesi noktasında ciddi bir katkı sağlayamamaktadır. Çözüm yolu toplumlar ve yönetimler arasında sağlıklı bir denge kurulmasından geçmektedir.

9 – Bölge'de gerçekleşen olayların tümünü Batılı ülkelerin politikalarının uzantılarından ibaret görmek sorumluluktan kaçmaktır ve bölgesel unsurların özgüveninin aşınmasına neden olmaktadır. Bölge'de olup bitenlerin sorumluluğu ilk olarak bölgesel unsurlara aittir, dolayısıyla bu sorunların çözümü için harekete geçmesi gerekenler de bizzat bölgesel unsurlardır.

10 - Türkiye Bölge'de Batılı ülkelerin Truva atı olmadığı gibi Bölge'deki değişim için bir model olma arayışı içinde de değildir. Türkiye tarihî birikiminden ve sorumluluklarından yola çıkarak ilham kaynağı olma ve Bölge'deki dönüşümün halkların çıkarları lehine barışçı bir biçimde bir an önce sonuçlanması, istikrara kavuşması arayışı içerisindedir.

11 - Bölge ülkelerinin bütünlükleri birbiriyle yakından ilgilidir. Birindeki parçalanma ya da karışıklık, diğerlerini etkileme kapasitesine sahiptir. Dolayısıyla, Orta Doğu 'da yaşanmakta olan değişimin yönünü tespit edip gerekli önlemleri almak için bir girişimin başlatılması ve çabaların bu yönde birleştirilmesi gerekmektedir. Bölge halklarının ve ülkelerinin çıkarları için doğru yol haritaları belirlemek üzere ekonomik ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi, yatırım imkanlarının değerlendirilmesi ve ortak değerlerin vurgulanması amacıyla Bölge ülkelerinden gerçek bir konsey oluşturulmalı ve bu konsey sanal ekiplerle desteklenmelidir.

09.12.2011, Hatay